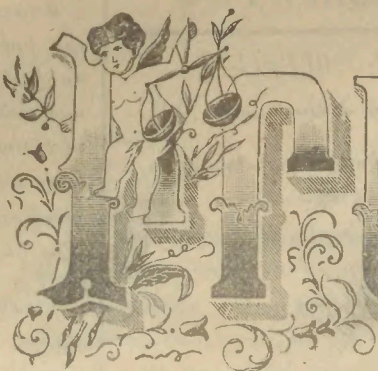

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԱՐԻՍ
Տարեկան . . 12 Ֆր.
Վեցամսեայ . . 6 "

ԱՐՏԱՍԱՆՍԱՆ
Ներքին մեկ ծրարով
Տարեկան . . 14 Ֆր.
Վեցամսեայ . . 7 "

ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2,60 Տոլար
Վեցամսեայ 1,50 "
Կ Ա Ն Ի Ի Կ

Լ Ր Ա Ք Ի Ր

ԱՁԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ Ի ԱՄՆՆ ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ՀԱՍՏԻ

Rédaction du journal

„Iravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Иравункъ“

ВАРНА

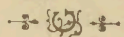
Գրութիւնք եւս

չեն տրուիր

Դրանոշման տուր
20 Լանդիս

Թէ Պուլկարիոյ և թէ արտա-
սանմանի բազմաթիւ քաղաքներու մէջ
զանազան մէջ յարգող գործակալներէն
ու «Բուլկարիոյ» բաժնեկիցներու զան-
ազան ստանձնող բարեկամներէ կը
խնդրուի որ, ստորագրուի ըլլալը Կը-
կատի առնելով, փութիւն իրենց յանձ-
նարարութեամբ զանազաններու ցանկը և
չը վճարողներու վերջնական պատաս-
խանք մեզ հաղորդել մինչեւ Ս. Մարտի-
տի 20-ը որքան որ, որպէսզի պարտա-
զանցներու հանգիստ մեր կանխած ծա-
նուցան ձեռքը կարենանք վարդիլ:

ԱՎՆԱՐԿԱՆ

1903 թուականին հրաժեշ-
տի վերջին օրը մեր ընդու-
նած պահուն անհարկի չենք նը-
կատել հարեւանցի ակնարկ մը
նետել բարբառած տասներկու
ամիսներու խաչար անցքերուն
վրայ, որոնք կոչուած են հայ
պատմութեան մէջ ոչ նուազ նշա-
նակելի տարիք գրաւելու:
Արդէն իսկ գէպի հոն, գէպի
մեր միակ խաչար, գէպի հա-
յաստան, ուսեւուն մեր հայկացի
ոչ մէկ միջնորդական բարեշը-
ջումի չը հանդիպեցաւ վերջա-
ցող տարւոյն մէջ: Հոն թուրք
կառավարութիւնը թէն խոշոր
կոտորածներէ պէտք, բայց միշտ
հետեւող իւր հայաջինջ ծրար-
րին, միշտ քաջալերող թիւրք
խաւժանը, քիւրտը և չէրքէզը,
հալած ինչպէս հայ գիւ-
ղացին նոյնպէս և հայ քաղա-
քացին: Հոն արդիւնաւոր հայ
վաճառականին, բանուորին, ար-
հեստաւորին, պանդուխտին և
նոյն իսկ հայ կնոջ երթեւեկելու
ճամբարքը: Հոն բանտերը լե-
ցուն անմեղ հայերով, որոնց հա-
մար տարներէ իվեր ոչ գա-
տալարութիւն, ոչ օրինական
հարցաքննութիւն կըլլան, այլ
այդ խեղճերը բանտ կոչուող նը-
կուղներուն մէջ կը սպասեն աւե-
տաւոր ձայնի մը որ ազատու-
թեան կամ ներսմի ըլլալը տայ
իրենց: Եւ այդ բարբ ատաւա-
պողները, սպասողները և յու-
սացողները ոչ մէկ աւետաւոր ձայն

մը չը լսեցին լրացող տարւոյն
չըլանին մէջ: Երբեք որ գառն
իրականութիւնը ինչ որ էր նա-
խընթաց 1902 ին մէջ, նոյնը
մնացած է մինչեւ այսօր:
Հայերն իր օղբալի և անփո-
փոխ կացութեան մէջ Հայութեան
յոյսի փաշտը կաշմող յեղափո-
խութեան գործը՝ նախընթաց
տարւոյն մէջ յայտարարուած
կուսակցութեանց միացումովը
հաշիւ ճաճանչութեամբ 1903 ին
մէջ միագնաց ստուերներու
այնպիսի տխուր շարքերով չը-
ջապատուեցաւ, որ ոչ 96 ի պա-
ռակտումը և ոչ խաւապը չէին
կարողացած արտասահմանի հա-
յութեան մարքին վրայ այն ա-
տիճան ցաւաղին տպաւորութիւն
ընել: Միւս կողմէն գիւղերը խառ-
նուէին յետոյ նոր պատակտում,
գաւաղ-շական յայտարարութիւն-
ներ, եղբայրասպանութիւններ
և վերջապէս չարքի շահագոր-
ծում: Ահա ամենը որ միմիայն
այս երկու տարին մէջ կատար-
ուի իրը հայ յեղափոխութեան
1903 ի հաշուելիովը:
1903ը բոլոր հայութեան և
ի մասնաւորի կողմից մեր եղ-
բայրներուն համար ամենատխուր
և անմոռանալի թուական մը և-
ղու: Հայ եկեղեցական կալուած-
ներու անիրաւ, լիբր ու ան-
պատկառ գրաւումովը Չարի կա-
ռավարութիւնը ուղեց եղբայրակ-
ցի Սուլթանի կառավարութեան
հետ: Կողմաստիպը անկեղծ-
ութեամբ թշուառ գաղթական-
ներու ցոյց տուաւ համայն աշ-
խարհի թէ ինքն գեւ գիտէ
թուրք, պարսիկ և թաթար բռ-
նապետութեանց տակ գարեբով
պահպանած իր նուիրական իրա-
ւունքները Չարի մի յափշտակու-
թեան գէթ ալ պաշտպանել իր
արիւնին գնովը: Այո, կողմաս-
տիպ իր վարժարանները և կարգ
մը ուրիշ ազգային հաստատու-
թիւններ գեւ քանի մը տարի
առաջ անձայն անշնչեկ կարանցու-
նելէ յետոյ, վերջապէս այս ան-
գամ եկեղեցական կալուածներու
գրաւման առթիւ ոլթախոջաւ
անտարբեր մեղքութեանէն, որ վը-
կալածներ թէ, ազգային ինքնու-

փոփոխ, պետութեան ու
խտացումի նոր թուական մը բա-
ցաւ Ռուսահայոց մէջ, որոնք
առական նոր ճնշումներով այլ
ևս ինքզինքնին բաղդակից կը
զգան թրքահայերու: Հետեւա-
բար Չարի վերջին անպատկառ
յափշտակութիւնը նոր կապ մը
կաւելցնէ հայութեան երկու մեծ
զանգուածներուն միջեւ: Անշուշտ
առասպալութիւնը այլևս կը
զգայ թէ կողմից մէջ առա տի-
րապետութեան տակ իր գիրքը
խախտաւ և, ուստի, նոյն իսկ իր
ազգային համար, պարտաւոր
է իր թրքահայ եղբոր հաւասար
զոհողութիւններ ընել (ոչ թէ
միայն խօսքով), որպէսզի թրքա-
հայաստանի աշատութիւնը ձեռք
բերուի, ուր ապաստան և ան-
գործութիւն գտնեն կողմից
մինչեւ միմիայն ցրուած Հայերը:
Այսպէս վերջացող տարւոյն
մէջ Հայերն իր տառապագին
վիճակը, հայ յեղափոխութեան
պատակտումներուն հետեւանք
իրարու յաջորդող ցաւալի գէպ-
քերը և եկեղեցական կալուած-
ներու գրաւումը հայ արեւան
կայականութեւ հաւքերով, կու-
գան երկրագործի մակերեսին
վրայ ցրուած բոլոր հայ սրտերը
խշտացնել ու զգացումները ե-
լէքորական արագութեամբ մը
միաժամանակ վառել և սթափեց-
նել, ազգովին մտածելու, խոր-
հելու և անյապաղ ու լրջօրէն
գործի ձեռնարկելու անխաւա-
փելի հարկը ափնուս աչքերուն
առջեւը ցցելով:
Արդ, վաղը նոր տարւոյ սեմին
առք գնելու վայրկեաննուս ամէն
մէկ հայ թող ուխտէ այդ ան-
խաւափելի հարկին գոհացում
տալու համար իրեն ինկած բա-
ժինը անթերի կատարել, առանց
երկիւրեւութեան և առանց վե-
րապահումներու:

Չար խորին շնորհակալիք յայտ-
նելով, անգամ մը ևս կը խնդ-
րեմ ընդունել Մակեդոնացիներ-
ու կողմէ մեր եղբայրական հա-
մերաշխութեան հաստատուն և
բաշխիքը:
Հայերու և Մակեդոնացիներու
միջեւ կոչացած այս համերաշ-
խութիւնը մեր եւրոպայի յայ-
տարարած էինք արդէն 1899 ին,
երբ հաւաքական ուղեք մը ներ-
կայացուցինք Լա Հէյի համա-
ժողովին:
Հայերու և Մակեդոնացիներու
այս համերաշխութիւնը ամ-
բայուցած ենք կուրի գործակցու-
թեամբ մը համիտական լուծին
գէթ, որուն ենթարկայ ենք մի-
ասին:
Կը յուսանք, Հայ եղբայրներ,
թէ յառաջիկայ դարնայն այս եղ-
բայական համերաշխութիւնը
պիտի յաշթանակէ գերագոյն
գործակցութեամբ մը որ պիտի
յաշթահարէ բռնաւորը և պիտի
տալայէ եւրոպան գործադրելու
մարդասիրական այն պաշտօնը
զոր կատարել պարտաւորուած է
ստորագրելով Պէռլինի դաշնագ-
րին 23 և 61 յօդուածները:
Կը յուսանք թէ այս աշատա-
րար գործողութիւնը պիտի խոր-
տակէ երկար գարեբէ իվեր մար-
տի տապեալ երկու ազգերու շը-
թանքը:
Կեցցէ՛ Հայաստան, կեցցէ՛
Մակեդոնիա, կեցցէ՛ մարդասի-
րական համերաշխութիւն:
ՊՐԻՍ ՍԱՐԱՅՈՎ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տարեկան այսին վերջացող տարւոյ
ընթացքն պատահած գիտաւորական
սովորութիւնը ընել լրացող թեան մէջ
ընդհանուր սովորութեան կարգը ան-
ցած է, ընթացողներուն վերջին
տարու համար այն սպասումով իրենց
որոնք այդ գէպքերու նորութեան օ-
րերուն մտքերը ծանրաբեռնած էին:
Մենք ալ ոյր յօդուածով քաղաքական
նշանակելի պատահարներու հարեւանցի
մէջ թուումը պիտի ընենք, գէպքի ու
կարգաւ, որչափ որ կը ներք մեր սիւ-
նակներու տարողութիւնը:
1903 քաղաքական տարին մերձա-

ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ

Մակեդոնացի ժողովը Հայերնաւոր Պրիս
Սարայով հետեւեալ նախաձեռն հրատա-
րակել տուած է «Բեր Սրմէնիա»
վերջին թուով:
Հայ ընկերներ,
Չար շնորհաւարութեանց և
չերմ համակցութեանց համար

կայ Արեւելքի երկունքէն դատ, Վէ-
նէցուէլայի խնդրովը սկսեց. ամենիկ-
եան այդ փոքր հանրապետութիւնը
ամբողջ քաղաքակրթութիւնը ու-
շագործութիւնը պրտած էր Գերմանիոյ,
Անգլիոյ ու յետոյ Իտալիոյ պատե-
րագրական նաւերէն պաշարուելովը
իր նաւահանգիստներէ ուրակոծուով:
Այս ընթացքով այդ մեծ պետութիւն-
ները գործնականապէս ցոյց տուին թէ
իրենք որչափ նեղաբեր ու աննեղ
են երբ խնդրել իրենց հպատակներու
փնտրելը պահանջելու վրայ կը դառ-
նայ:

1903 Յունուարի վերջին էր որ
հ' ապիրը հաղորդեց թէ պուլիար հը-
շակուոր ապստամբապետ Պօլիս Սա-
րաֆով իր մէկ խումբովը Մակեդոնիա
անցաւ: Նոյն ամիս երես էր որ Պոլսոյ
Յունաց Պատրիարքը կոնկալով մը կը
պատուիրէր Մակեդոնիոյ մէջ պա-
նոսող իր հաւատարիմ կղերականնե-
րուն արգելք ըլլալ պուլիար յեղա-
փոխականաց շարժումներուն:

Փետրուարի առաջին կիրակէին Բա-
րիզի մեծ միթինը կազմուեցաւ, նը-
շանաւոր Յրանստգիւնելու մասնակցու-
թեամբ եւ Հայկական խնդրել Մակեդո-
նականէն չը զտանելու առաջադրու-
թեամբ: Բայց սա բնաւ ազդեցութիւն
չունեցաւ պետութեանց մաքին վրայ:
ու ասոնք գարնան մէջ մեծ ապստամ-
բութիւնէ խուսափելու մտքով Մակե-
դոնիոյ համար իրենց պատրաստած
բարենորոգումնք ծրարելը Սուլթանին
ներկայացուցին: Սակայն այս ալ Մա-
կեդոնացի յեղափոխականներուն չ'վրայ
բնաւ ազդեցութիւն չըբաւ: Եւ ա-
նոնք սկսեցին յանդուգն ու յամառ
գործունէութիւն մը, ա'ւրաջ երկիրը
հուրի եւ ոռոժիւր մասնակցով. որուն
հետեւանքը եղաւ յաւելուածական ծը-
րարքի մը խմբագրութիւնը իրիւ ար-
գիւնք Ջարին եւ Յրանց Եօզէֆ կայ-
սեր տեսակցութեան: Այս ծրարքին
է որ Մակեդոնիոյ երեք նահանգները
եկու մեծ պետութեանց հակադէմ
կենտրոնէ եւ եւրոպացի սպանելու
կը յանձնէ ոստիկանական հսկողու-
թիւնը:

Իսթանբուլումնայ այս յաւելուածա-
կան ծրարքով կապացուցուի թէ՛ իր

իրաւունքին համար կոռուող ժողո-
վուրը մը իր ցոյց տուած դիմադրական
ուժին համեմատութեամբ վարձատրու-
թիւն կը գտնէ Եւրոպայէ երբ խնդրել
թուրքիոյ վրայ է: Այսպէս մեր
խախտմանքը պետութիւնները չը լը-
սեցին, որովհետեւ դիմադրական լուջ
ուժ մը չը կրցնէր ցոյց տալ, եւ այս
պատճառաւ հայկական խնդրել բաժ-
նուեցաւ: Մակեդոնականէն, հակառակ
օտար հայաստեանիւր բազմաթիւ մի-
թիւններով եւ մամուլի միջոցաւ բար-
ձած թողութիւններուն:

Այս ստորուան էն յուզիչ դէպքն էր
մայիսի վերջին օրերը Պէլլիարի ար-
քայապանութիւնը: Երեսուսարդ Ա-
լէքսանդր թագաւորը իր սիրեցեալ
Տրակա թագուհին հետ խումբ մը
սպանելու գլխաւորն դաւադրութեան
զոհ լ'ըկալով: Օպերնովիչ գերաւա-
տանի գտնը ու թագը վիճակիցաւ Դա-
րակի օրէի վրէժն շառաւիղին իշխան Բէթ-
լին, որ ասանակ տարիներէ իվեր
հայրենիքէն հեռի կապէր առ ահի:
Արքայապալան սպանելը ցարդ անպա-
տիթ կը մնան, եւ այս պատճառաւ
օտար արքունիքներ կը մերժեն Բէթլի
թագաւորի կառավարութեան հետ յա-
րակցութիւն հաստատել:

Լէօն ԺԻ. Պապը վերջացող տարւոյս
սկիզբները իր քահանայապետութեան
25 ամի կը հանդիսանորոպէս անունէ
քանի մը ամիս յետոյ, տաժանելի հի-
ւանդութեամբ մի, վախճանելով, եւ-
րոպական դահլիճները նոր մտահոգու-
թեան մէջ ձգեց, որոնց իւրաքան-
չիւրը իրեն վատաւթիւնը վայելող
կարտինալի մը ընտրութիւնը յաջող-
ցնելը կը ջանար. եւ վերջապէս ընտ-
րուեցաւ Վենետիկի Պատրիարքը Տ.
Ճի. գէրքէ Սարթօ, Պիոս Ժ. անունով:

Օգոստոսի սկիզբները մինչ եւրո-
պական թուրքիոյ մէկ անկիւնէն Քը-
րուշովայի քրէստոնէից կոտորածի
լուրը կը հասնէր, թուրքիոյ ուրիշ
մէկ նշանաւոր քաղաքը, Պէրութ, եւս
արիւնհեղու թեանց թաաւրափայլ մը
կըլլար, եւ ամերիկեան դրահաւոր մը
առաջ անցնելով գլխուսկներ ցամաք կը
հանէր իսլամ խուժանին գէթ քրիս-
տոնեաները պաշտպանելու եւ կարգը
հաստատելու համար:

(Դաշուհակելի)

ԹՂԹԱՎՅՈՒԹԻՒՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹՈՒՐԳԻԱՅԷ

Ներդրւոյ 3 Յունուար 1904

Թուրքիան յաւիտենական անանդոր-
բութեան երկիրն է. մինակ Հայաստա-
նը ու կիւլ' կեան, կամ Մակեդոնիան
ու Ալպանիան չէ որ բնութեան տակ
կը հեծն, մայրաքաղաքն սկսեալ
ամէն քաղաք կամ գլխաւորաբար միւս-
նոյն սնիրաւութեանց ենթակայ են:
Բամազանի տաթլի, հայ նուագածուաց
խումբ մը եկած էր հոս որ թրքական
խաղեր կը նուագէր: Վ'ց թուրքեր
որոց մէջ սպանել ալ կան, այդ նու-
ագածուաց խմբին մէկ անդամը՝ որ
22 տարեկան երիտասարդ մըն է, խա-
րիւղ տուն մը կը տանին եւ կը բա-
նարան. բոնաբարեալը հիւանդագին
վրձակի մէջ հիւանդանոց կը փոխա-
դրուի: Ենդ զոհին ընկերները դառա-
ւանի դիմեցին, բայց որովհետեւ խնդ-
րին մէջ սպանել կային, փաստաբա-
նական ճարտիկութեամբ, կամ աւե-
լի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել, բացարձակ անի-
րաւութեամբ դատարանը խնդրին
տարբեր դոյն տուաւ: Իբրեւ թէ՛ ե-
րիտասարդը նախապէս համաձայն եղած
ըլլայ սպանելուն հետ եւ հետեւա-
բար իրաւունք չունի թողութիւն: Իսկ
սպանելը վնասնծուութեամբ (° ° °) իր
հիւանդանոցի վրձք եւ Պօլիս փոխա-
դրուելու ծախք երեքական մէծիւ
կուտան խեղճ աղուն, որը միւսնոյն
ժամանակ թէ վայրագութեան եւ թէ
արդարութեան զոհ եղած է:

Հաճի Մեմէտ պէյ որ սեղակալի
աստիճան ունեն, չնորհիւ իր սրբոյն
որ պալատին հաւատարիմ թիկնապա-
նեւն է՝ մօտերս փաշայութեան տիւ-
ղոսին արժանացաւ: Եւ որովհետեւ
պալատին մէջ իր պաշտպանն ունի,
սանձարձակ կը գործէ իր շահատակու-
թիւնները, ամբողջ գաւառին պատու-
հանէ այս մարդը, այնպէս որ քաղա-
քին կառավարելն կը վարնայ անկիւ:
Կարծես թէ ամենապաշտօն է այդ մար-
դը, ինչ կարելի է այսպիս ըսել. դա-
տարանը, կառավարելը, լուսնիւր,
վերջապէս ու եւ պաշտօնեայ մը,
անոր առջեւ անխօս կուռքեր են:

վերջնական վճիռը անոր հրամանն է:
Անուանական կերպով քաղաքէս Պօ-
լիս երթալը արգելաւ է, բայց երբ
ոսկի մշ տաս յիշալ փաշային, որուն
պաշտօնը չէ երբէք այդ խնդրներու
մէջ մտնիլ, ազատ արտօնութիւն չիւ-
տայ եւ հաստատ վկայագիր քու աի-
րասիրութեանը համար. եւ քանիհ'ը
այս կերպով Պօլիս կերպան ամեն շա-
բաթ:

Առանց ուրիշ մանրամասնութեան-
ներու մէջ մտնելու, այս մարդուն
վերջին մէկ շահատակութիւնը յիշեմ:
Այստեղ կախալաւաճառ Պուլկար մը
կայ, որ ասորինիւ է իվեր քաղաքս
հաստատուած է քնտնեօք: Յիշեմ
լը քանի մը թուրքերէ առնելիք ունե-
նայով երբ կը պահանջէ դրամը, ասոնք
պարտքերէն ապաստելու համար խոսք
մէկ ընկելով զայն կառավարութեան կը
մատեն. ըսելով թէ Հայոց հետ դադա-
նի յարաբերութիւն ունի եւ անոնց
կիկողցին կը յաճախ եւ այլն: Վեր-
ջապէս խեղճ մարդը բերդաբերութեան
դատապարտելու վճիռ կարձակուի:
Բայց խնդրել վերոյիշալ քաղաքին
սկանչը կը հասն. որը [40] քառա-
սուն ոսկի կը պահանջէ դատապարտ-
եալը ազատ արձակելու համար: Ենդ
Պուլկարը ճարահատ քան ոսկի տա-
լով հազիւ օժիքը կաղաւթ: Վերջն
կը ըսենք թէ փաշան դիմամբ այս
վճիռը արձակիլ կուտայ, փրկագինը
ապահովելու համար:

Այս այսպէս հրէջ մէն է այդ բա-
շայութեան տիւղոսը ստացողը: Մինչ-
դեռ քաղաքիկալ կառավարութեան
մը մէջ իր արդէն ունեցած պաշտօնն
ու տիւղոսը պիտի կորսնցնէր իր այդ
վարձուքով: Ինքնութիւնն է որ կը
վարձատրուի հոս եւ արդարութիւնը
կը հարուստեւի:

ԻՐԵՆԵԼԻ

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ

ԱՌ

ՊՐ. ՎԱՐԴՈ

Վերջին անգամ Ռուսչուքի
մէջ Ձեր արտասանած բանախո-
սութեան առթիւ ստոյգ է որ
Վերապալը Հնչակեան կուսակցու-
թիւնը հակալեզափոխական ան-

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Ի.

— Ախր մի ուղղութիւն պէտք է ունենալ:
Դիտել առկինք—միշտ ի դո՛ւր —թէ Պ Համ-
բարձու ուղղութեան մարին չէ որ կը խօսի, այլ
«Հնչակ»ի եւ «Նոք-Կեանք»ի բովանդակութեանց
տարւան մը ցանկը կանխաւ պատրաստել կառա-
ջարկէ:

[Տես արձանագր. երես 43, ստորագրուած ամիս-
քէն]

Ժողովին մէջ հաշուակալի ընտրութիւն պիտի
կատարուէր: Կարծիք յայանուեցաւ այդ պաշտօնը
յանձնիլ Կեդր. վարչութեան մէկ անդամին, որ
կրկնատու մար ուսած ըլլայ:

Պր. Համբարձում Արդուժանեանց խօսք առաւ իս
կոյն:

— «Ամենէն յարմար հաշուակալը, գէթ այստեղ
գտնուողներուն մէջ, Սաղաթիւնն է:

— Իրա՞ւ, կը հարցնենք:

— Այո՛, որովհետեւ ասկէ առաջ մեր հաշիւները
նա է պահել:

Դժուար չէր հասկնալ, թէ հոս ալ հաստատուած
ութիւնն էր խօսողը՝ որ աղաքամտութեան կը հաս-
նէր, ումնք՝ որ գիտէինք, թէ Սաղաթիւն Սա-
ղուին չիլինի եւ քննիչի հաշիւ մը ի կ'ուղիղ կա-

տարելու կարող մարդ չէ՝ ուղղակի իրեն հարցու-
ցինք, թէ հաշուակալութիւն դիտե՞ իրօք:

— Տոմարակալութիւն չեմ ունիլ, պատասխանեց
Պ. Սաղաթիւն՝ անակնկալի մը եկած: (Տես արձա-
նագր. երես 46, ստորագրուած ամիսքէն):

Այս միջադէպը կը պատմենք, ո'չ թէ Սաղուինի
Սաղաթիւնի մը գլխուսկներ անհամար գծելու աւե-
լորդ մտածուածով, այլ պարզապէս ցոյց տալու հա-
մար թէ Պր. Համբարձում եւ իր ընկերները ինչ
կերպով կը յայտնէին իրենց կարծիքը եւ ինչպէս
իրենց հաստատական ոգին առաջ կը քշէին, նոյն
խել ի վնաս գործին:

Այս օրինակները կարելի է բազմապատկել՝ քա-
ղիւղի նոյնպէս արձանագրութեան տեսակէն ա'յն-
պիսի կոտորներ, որոնց տակ իրենք ալ ստորագրած
են եւ զորս հերքել անկարելի է:

Մեր այդ եղական պաշտօնակիցները՝ աներեւա-
կայի զիւրութիւն մը ցոյց տուած են միշտ ստե-
րու:

Պր. Համբարձում Սրբու մանանց 1902 Յունիս 29ի
նիստի մէջ կարծիք յայտնած է. հետեւեալ բա-
նորով թէ՛

«Սաղաթիւնի զոտ ուրիշ մէկն ալ անհրա-
ժեշտ է որ գործիչ դրուի Ամերիկա» (տես արձա-
նագր. երես 50):

Անդին սակաւ, Ամերիկայի նահանգ. վարչու-
թեան ուղղած իր մէկ նամակին մէջ, կը գրէ անա-
մօթաբար.

«Մենք նկատել տուինք, թէ Ամերիկայի Իրկու
գործիչ ուղարկելու հարկ չիկայ»:

1902 Յունիս 25 ի նիստին մէջ, Կեդր. վարչութեան

մէկ կարեւոր որոշումը գործադրութեան գնելու
համար կարգաւորութիւն մը առաջարկեցինք. Մեր
պաշտօնակից պարոնները՝ իրենց յաւիտենական մեր-
ժումի սիւթէմով, առ անգամ ալ հակառակեցան
եւ ուղեցին վիճարկութիւնը խաղաղիլ իրենց սո-
վորական վայրենի ձեւով:

— Դուք արուած որոշումները չէք գործադրում:

— Ո՞ր որոշումը, քանի որ մէկ կ'ըլլատ մը հաւաքակի ար-
ձանագրութեան տեսակէլ, կը պատասխանենք:

— Այդպէս բան չլինիլ:

Դարձեալ աղմուկ, դարձեալ ըմբռնութեան շփո-
ձեր: Ու ժողովը կը խանգարուի: [Տես արձանա-
գրութեան եր. 52]

Իրաց այս անտանկի վեճակին մէջ, բացարձակա-
պէս ապարդիւն եւ անկարելի գտնելով այս մար-
դոց հետ մեր գործակցութիւնը, հետեւեալ հրաժա-
րականը տուինք միւզ ընտրող չըբանակներն:

Լծաւոն 29 Յունիս 1902

Սրբելի ընկերներ,

Մենք Հնչակեան կուսակցութեան միացեալ կեդ-
րոնական վարչութեան մէջ նախկին Հնչակեան Վե-
րակազմեալ հաստատւած ներկայացնող երեք անդամ-
ներու կուգանք, մեր հաւաքական հրաժարականը
տալ մեզ ընտրող չըբանակներուն:

Հնչակեան միացեալ կեդրոն. վարչութեան մէջ
մեր անդամակցութիւնը շարունակել այլեւս անկա-
րելի նկատած ըլլալով. կը յայտարարենք թէ
մեր այս որոշումը անդառնալի է: Ու կուտեցնենք
որ չպիտի կրնանք երկար ժամանակ մնալ Լծաւոն:

Ուստի կը խնդրենք Հնչակեան կուսակցութեան
նախկին վարկադմալ հաստատւած ընտրողական չը-

Մ Է Ք Թ Ո Ւ Պ

Մ. Խ. Բաղդիր

Այժմ քիչ պիտի գաշ սաթը՝
ընդ մեծեղէն կաշեթանը
իւր նուազանքն ահա ի թմբ-
նիւ բնականօրէն :

Տեսնուի՞ր Վարդապետ քննա-
լիւնի թաղական թէմիկէ ի-
տէն մահուտ չիք թին պու կիւ-
նէ գառար միլիթին հայտնե-
թինն խալէլ կէթիմէսի , միւ-
լէթառաջարկման հազարը իս-
թալ ի թմբնի վէ Էօքսիւլէ
բին թէմալըն մանի օլմաթը վէ
պու կիւլի պիւր չօգ ուլիւնը հա-
լէրի կէօղ Էօնիւնէ Իքէն միւնա
սիպէթիլէն մահաւորիլէն տէ
վա Բէյլէմէսի հէքէսին նէքիլէթի
մահալ օլմաթըն մահաւորիլէն
Ծնունդ կիւլէրտէ Իւզադին
թօքալմաթ խառնաւորտա տախի
քիլիսէնին վարդապետման մանի
օլմաթը կիւլէլ կիւլի աշիքեար
տըր չունքի թաղականը տա-
վաթ ի թմբնէ միլիթառաջարկ-
մըն Էքսիւլէն , հէլան տէօ-
տէ իւլ բայը , քիլիսէնէ կիլի-
մէթիքէրի կիւլի Իւզադին տա-
խի իշիլիւրաք ի թմբնէ քիլի
պի իշիլիւրաք տըր : Մահաւոր չիք
պու կիւլէն գառար իշիլիւր օլ-
տըր իւլ խալէլ քէնտիլէ-
րի տախի տէր խալէլ ի թմբ-
նէ պիւր վաթ Իւզադին թօքալմա-
թա ճէպարէթ խալէլմէյալ տիկէր
պաղը զաթլարըն վաթլիւրառն
միւրաճաթ խալէլ քիլիլ մէսիւ
իւլիլ օլմաթ տըր : հալ պուքի
Ս. Կաթալիկոսը ալտառան, Էօք-
սիւլէրին հալարըն իւլիւր
իտէն վէ պա խառնա ինթիլալ
վէ սալի խառնալարտա Էհալի-
նին հազարը վէ հայիլէթինի
թաղական պիւր թաղականա-
լիւն նաթըն հիւ պիւր միւնա-
սիպալթըն պու վալիլի տէքէօ-
տէ ի թմբնէ քիլի աշիքեար տըր :

Շու հարտէ միլիլ քիլիսէթիլին
մէնթաթըն մանի օլմաթը
իշիլէն Էն Էլիլ մահաւոր չիք
թաղականը տախի խալէլի
մէսի Էլիլ տըր :

Յ. Թ.

30 ԴԵԿՏԵՐ 1902
Վարդա

ՀԱՎԱՏԻՍԹ

Թ Ի Ի Ք Ի Ա

Սթանպուլում Տընկվնիկ կաշե-
թառնա աթիւնէ պիւրիլիլիլիլ
տըր :

Իլէրիտէ Աստուրիանըն Մա-
քէթնիւրա կիւլիլ մագաթիլնէ
մէյոտն վէրիլ օլմաթը իշիլն
Սուլթան խալիսթը սուրէթի
աթիլնէ կէնիլէնիլիլիլ Էմր
ի թմբն :

1) Մարէթնիւր վէ Էտիլնէ
վիլայէթիլն պէլէտիլէ խառն-
լէրիլն թէմաթ օլմաթիլ վէրիլ
Էօլէքի պէլէտիլն աղաւորըն
Էհալի ինթիլալ խալէլ :

2) Բոսան վէ սալիլ սէպէպիլ-
լէ իսլիլիլիլ միլիթնէթիլիլ-
նէ աթիլ մահաւորիլիլ Էլիլիլ
3) Մարէթնիւր իշիլիլնէ մէ-
թալալ օլմաթըն աղալիլ ի-
տէնիլէն Էհէթիլիլ ի թմբնիլ-
լէթլէր վէրիլ :

4) Մարէթնիւր վէ Էտիլնէ
վիլայէթիլն պէլէտիլն տօլմաթ օլմաթ-
տէ Էիլիլ Էքսիւլէ մէքիլէպիլն թա-
սիլիլ սուլմաթ ի թմբն օլմաթը
տօքթօր , ալօքաթ , մուհէնտիլ
վէ սալիլ , աղալիլ խալէլիլ իս-
մէթլէքիլիլ Էլիլնէ ալիլիլ ի թմ-
բնիլն տէ տիւրալէթիլնէ կէօր
մէթալիլիլ ի թմբն օլմաթըն

Սուլթանըն պու վաթլարըն
Տընկվնիկ կիւլէլ պիւր տաղաթ
առտ խալէլ :

Սթանպուլ 27 ԴԵԿՏԵՐ

Էրզրումում ալընն խառնալի
մէքիլիլիլ իշիլնէ պիւրա-
նէ , Սասուն գալիլալմը ճէվ-
աթիլ Էքէնտիլ պիւրիլ մայիլ
մէթալարը իլէ պէրապէր գա-
մըլ տըր : Իլէպիլիլ կէօրէ ,
գալիլալմըն քիլար ի թմբնիլ
մարաթ Անգլանիլիլ պէօլիլ
պիւր շէթիլ իլէ Սասունում կէօ-
րիլնէթիլնէն նէպաթ ի թմբնիլ
Էրզրումում ալընն տէօրիլնէ օր-
տալնըն գալիլալմը 25 քիլ իւլա
իլիլ թաղալիլ քիլարտէ պիւր ալալ
թօքթը վէ պիւր չօգ քիլարտ համի-
տիլիլ սիւլալիլիլ թէնէրալ թէվ-
քիլ քալիլնըն գալիլալմը թա-
լընտա Սասունում Էօլմաթըն
25 քիլ քալա քէնտիլիլ ալիլիլ կիլի-
մէք իլիլն հալըրլանմագաթ տըր :
Գէլա Բուս սիւրըն իւլէրիլնէ պիւր
գալիլալ համիլիլիլ սէվք ի թ-
մբն տըր :

Էքսիւլիլ ի թմբնիլ պիւրիլն
մուրաթալարալ պիւր թալիլիլ
թըն ումաթիլ Էօլալալ , Կաթո-
ղիկոսըն ի թմբնիլ իւլիլիլ հա-
զարըն մուրաթիլ Բուս տէվիլ-
թիլն թէմաթիլիլ հալիլնէ
նէ թալիլ թալիլալալըն
տալիլն ալիլիլն Էքսիւլիլ
ի թմբնիլ ի թմբն տըր : Պու
թալիլիլ մագաթիլ ի թմբ-
նիլ հալ Կաթալիկոսըն տիկէր
պիւր մահէլէն նալիլ իշիլն Առալ
նորդալըն զաննըն ալմաթ տըր :

Սթանպուլ 28 ԴԵԿՏԵՐ

Էրզրում վէ Պիլիլ գոնոլու-
լար Սասունում տալիլ օլմաթ տիւն-
քիլ հալալիլիլ Էլան թալալիլ
ի թմբնիլ Էքսիւլիլ : Շու հարտէ մէքիլ
հալալիլիլ Էքսիւլիլ միւրալիլալը
զանն օլմաթըն :

Էրզրում ճէլարընտ Էրմէ-
նիլէր վէ Բիւրալիլ պէլիլնէ
պէօլիլիլ իլիլալմէթիլ վալալ
պուլըն վէ իւլ Էրմէնիլ քէօլ

լէրիլ քիլարըն թալալիլն
թալիլիլ օլմաթ , Էքսիւլիլն
գաթիլ օլմաթը վէ կէնէ գա-
տընարըն վէ գըլարըն քիլար-
լէրտէն գալալըն Սթան-
պուլում Էքսիւլիլ կալիլալարա
պիւրիլիլիլ տըր :

Էքսիւլիլ Բօրալ նաթ վօլմաթ-
տա թալիլ օլմաթալարտա
օլմաթ շէթիլիլ իլէ պէրապէր շէ-
տիլալ պիւր միւրաթիլիլն սոնրա
Գէօրիլիլ Էքսիւլիլ ի թմբն-
մալ տըր : Գէլա 8 քիլիլիլ
ալիլէր պիւր շէթիլ Սթանպուլ
գալալարտա Էքսիւլիլ Էլէ վէր-
միլ տըր :

ՏԻՒՆԻԼԻԷ

Գէօլէրտէ իլալիլ իտէնիլ-
րիլն մէքիլալարըն Օրալիլն
քիլալիլիլիլիլ իլէ տալիլ մէ-
մալարըն Էլիլիլնէ գալալալն
իշիլն , նաթալ նէպարէթիլ մալ-
ալալ Էօլմաթ մէթալարըն իլէ
մէքիլալարըն տալըն թալալիլ
խառնալարտա թէմաթիլ ի թմբ-
նիլ ի թմբն տըր :

Վառնա թիւարէթ սէնաթ
օտալըն գալալըն իլէ վէ թի-
նալիլ վէ զըրաթիլ նէպարէ-
թիլիլ թէնիլիլ իւլըն , պու
սէնէ վարնալալ պիւր թիւարէթ
մէքիլալ քիլալալ օլմաթալ

Բիւրնէն Գէլմանիլ Պուր-
կալարալ մահալիլիլ թէվիլ
օլմաթ իշիլն 1000 ֆր . իանէ
Իհսան ի թմբն :

Պուրկալալ 3 պուլիլալ զալիլիլ
Էտիլն վէլիլալըն վէ զէվէթիլ-
նիլն իլիլիլիլ Էլիլըն օլմաթ-
լարընտա Էտիլն գոնոլուր
թալիլիլ թալիլ ի թմբն տըր :

ԱՊՈՍՏՈՆԻԿ

Աթանոս Էլիլիլ իլալարը
իւլըն , Բուսիլ վէ ճարօնիլ
պէլիլնէ մահալիլալ զուհու-
րիլնէ 2ին տէվիլիլ պիլալալ
գալալալըն չօրալ տէվիլիլ իլ-
իլիլ ճարօն Էլիլիլնէ պէլիլ ի թ-
միլ տըր : Տիւրմաթ տալիլիլ-
րիլնէ իշիլիլիլիլ պիլնէն ,
Բուսիլնէ ճարօնիլալ վէրալիլ
ճէվալ սուլիլիլիլ սուրէթիլ
Էքսիւլիլ ֆալալալ ալալ մէթնիլ-
լէթալիլ տէլիլ ի թմբն :

ճարօնիլ մահալիլալ թալը
ուլալալալ հալալիլ հալըրը-
լըն իլիլ ի թմբնէ շալըրըն

Մ. Անիլիլ վէ ճարօն Էլ-
իլիլիլ Մանչուրիլ իշիլն 2ին
հիլիլիլիլիլ սըգըլըրալալալ
տըրալ 2ին խալիլիլ նէպա-
լէթիլ իսէ Մանչուրիլն իման-
լարըն ալալ իշիլն Բուսիլ
րալիլ օլմաթալըն ֆարգ ի-
տալ իլիլ գըլըն ալալարտա
գալիլ իլիլ հարտէ պուլըն
' թալալալալ թիլիլիլիլ

Բոն Բալիլալ) պիլիլիլիլիլ-
կի իւլըն , Բուսիլ վէ ճարօնիլ
պէլիլնէ մահալիլալ գաթիլ
օլմաթըն տալ օլմաթըն : Մուհա-
րէպէ հալըրըն միւրաթիլ
սուրէթիլ իլիլիլ կէթիլիլիլ :

ճարօնիլ Գօրէլա սալիլիլիլ
տէն պալըն նալիլալ իշիլալ
ի թմբն քիլարիլնէ ի թմբն :

Բուսիլ Մանչուրիլ
պըրալալալալ իլիլիլիլիլ
տալ 2ին խալիլիլ նէպարէթիլ
քիլալն իլալալ օլմաթըն

Բօրիլ Աթալալալ Բու-
լարըն 60 տալալ հարալ վարօրա-
լըն մէվնալ պէլիլիլիլ :

Ի Լ Ա Ն

Օթիլ Պուրկալիլնէ գալըրըն
քիլալալալալալալալ օլմաթըն
իլիլիլալ Պալիլիլնէ իլիլիլիլ
օլմաթը 753-754 նաթըն իլիլիլիլ
ալալալալալալ կիլիլալ տէրալիլնէ-
լիլ մալիլ իլիլ վէ կէլէթ մալըն
տէ տէրալիլ իլիլիլ վէլիլիլիլ
թալիլիլ օլմաթընալարըն յոնիլ
10 ա գալալալ պանալ միւրաթալ ի թ-
մէլիլիլ պիլիլիլիլ

Միլիլ Ս. Գալալալալ
2-1

Ուլալն մալալիլ կալիլալալ գա-
լալ իլալալալալալալ կիլիլնէ գալալ
պէլիլիլ Էտէթիլ վէ իլիլիլիլ
գիլալ մահալիլ օլմաթը Էլիլալ
թէլիլ իլիլալ տէն ի թմբն իլի-
թալ օլմաթըն :
Սիլիլիլ թալալալ Վառնա
Օրիլիլ Էքսիւլիլ
Միլիլ Էքսիւլիլ
Գալալալ ճէվիլիլ քէօլալ
Պուրկալիլ Պալիլիլնէ Էլիլիլ
Սիլիլ թալալալ Էլիլիլ
Պօրալ Գալալալ Գօլընալ
(Տիլիլիլ)

ԹԻՒՆԻԼԻԷ

ՎԱՌՆԱ, 24 ԴԵԿՏԵՐ	
20.10.1902	
ՊՈՒՂԱՅ	
Վալիլ	54-59 իլալ. 8-40/10,50
Արալալ	52-60 իլալ. 8,50/10,80
ԱՐԻՍ	
Վալիլ 100 քիլ	8,80/8,85
Արալ 42-45 իլալ	5/5-40
ԵՆԻՂԱՅ արալ 38/36 իլալ	4,80/5,10
Վալիլ 100 քիլ	9,70-9 80
ՅԱՍՆԱՅ	
Սրալ 100 քիլ	17/18-
ՍՐԱՅ	18-22
ՏԱՐԸ արալ 57/59	5,80 6,60
ԴՈՂԱՅ արալ	8/10-4 0
ՄԻՍԻՐ Վալիլ	6-70/6-80
ՅԱՎԱՅ	
Վալիլ	48-55 իլալ. 6-6,70
Արալ 48/55 իլալ	6-20/6 80
Էլիլն 80-90 Վալիլ կէլիլալ	
Վալիլ 150-200 արալ կէլիլալ	
Մուրալիլ նաթըն 20 ֆր. արալ	
Մուրալիլ նաթըն 20-80	
ՍԱՐԱՅ	
Նաթըն 20, 70 քիլալ	
Օմ. իլալ 22, 95 ալիլն ֆրանք	
ՊԱՌԱՅ	
Վարնա իլալալալալալալ	
Վալիլիլ օլմաթըն կիլիլիլ ի թմբն	
Ֆրանք իլէ	1,70/1,95
ԳԱՎԱՅ	
Շէլիլ նէպէ	59
Շէլիլ [քէմիլ] սանալ	30,80
ԲԻՐԻՆԱ Ֆիլիլիլ չալալ	39, --
» ճարօն »	38, --
» Իլիլիլ »	29, --
» Բիլիլ »	55 ֆր.
ԳԱՂԱՅ	
ՅԱՅՈՂԱՅ	13, --
ՅԱՅՈՂԱՅ	80-90
ԵՆԻՂԱՅ 100 տալալ	4,20-60
ԳՈՒՐՈՒ իլիլիլ	28